

St-SERVATIUSBOEKJE

Feestgeschenk

VOOR HET

KATHOLIEKE VOLK

bij gelegenheid van

DE HEILIGDOMSVAART

PLECHTIG GEVIERD TE

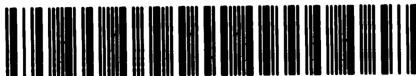
Maastricht

n 9—23 Juli 1888.

TH. CROON
MAASTRICHT
1888.

Centre Céramique

Korte Levensschets

VAN DEN

ROEMRIJKEN

H. Servatius,

Eersten Bisschop en Beschermheilige
van de stad Maastricht

DOOR

JAC. VRANCKEN
Kapelaan bij de Sint-Servaaskerk.

F. J. TEELEN
MAASTRICHT
1884

INHOUD.

Snelpersdruk van F. J. TEELEN. Maastricht.

KORTE LEVENSSCHETS

VAN DEN

H. SERVATIUS,

Isten BISSCHOP VAN MAASTRICHT.

I. De H. Servatius komt naar Tongeren.

Volgens het algemeen gevoelen der overoude schrijvers, die allen met zooveel liefde en vereering over dezen grooten Heilige hebben gesproken, werd de H. SERVATIUS geboren in Armenië, en onderscheidde hij zich, van kindsbeen af door eene meer dan gewone heiligheid van levenswandel.

Op jeugdigen leeftijd reeds, aangenaam aan God en de menschen, legde hij er zich op toe in de boeken der H. Schrift

de ware wijsheid te leeren, en tevens die grondige wetenschap te putten, welke hem naderhand zoo luisterrijk zou doen uitblinken onder de roemrijke en geleerde bisschoppen der Katholieke Kerk

Alhoewel hij, door vrome ouders opgevoed in de vreeze des Heeren, een leven leidde dat onberispelijk mocht heeten, paarde hij aan deze engelachtige onschuld, eene strenge boetvaardigheid, eene algeheele onthechting van de schijngoederen, en de ijdele vermaken der wereld.

Door godsvrucht gedreven, begaf hij zich, als jongeling, ter bedevaart naar Jerusalem, waar hij weldra werd priester gewijd, en de eervolle bediening vervulde van bewaarder van het H. Graf onzes Heeren.

Hoe weinig vermoedde destijds de jeugdige priester, dat ook zijn graf eenmaal zou roemrijk wezen, en van heinde en verre rondom zijn verheerlijkt gebeente, geheele scharen van pelgrims zouden nederknielen, en den heiligen

bodem kussen, welke hij zich tot eene zoete rustplaats had uitverkoren.

Op zekeren dag, voor 's Heeren grafstede in zijn gebed verzonken, uitte hij het vurig verlangen zijns harten naar het oogenblik, dat hij „ontbonden en met zijne dierbaren Christus vereenigd zou worden", doch daar hij geroepen was om er „velen ter gerechtigheid te onderwijzen", verscheen hem een Engel, die hem beval ijlings op te staan, en uit het schoone, hem zoo dierbare Morgenland heen te gaan naar het verre Westen, de beroemde, destijds volkrijke en bloeiende stad der *Tongeren* in Noordelijk Gallië,

Vrees, dus sprak Gods afgezant hem toe, als om hem te sterken tegen de beproevingen, die hem te wachten stonden, vrees de aanslagen der boozen niet, maar tracht ten allen tijde hunne versteende harten te vermurwen.

Kinderlijk gehoorzaam aan de roepstem des Engels, aanvaardde hij onverwijld den langen tocht van Asië naar

Europa, en kwam, door Gods hand zichtbaar beschermd, behouden aan te *Tongeren*, destijds *Octavie* genaamd, juist op het oogenblik dat de kerkvoogden der provincie *Trier*, waartoe de stad behoorde, vergaderd waren, om in de plaats van den H. VALENTINUS, een bisschop te kiezen.

Zeven jaren reeds had, sedert het overlijden van dezen heiligen kerkvorst, de bisschopsstoel van *Tongeren* open gestaan en zeven jaren had men angstig uitgezien naar den uitverkorene, die waardig wierd bevonden hem op te volgen.

Vooraleer hij stierf namelijk had de H. VALENTINUS, die terecht vreesde dat in de hachelijke omstandigheden, welke toen ter tijde de Katholieke Kerk te doorworstelen had, zijn bisschopstaf zou overgaan in minder waardige handen, reeds jaren lang den Heer gesmeekt, hem toch eenen opvolger te schenken, die de kudde der *Tongeren*, wars van alle kronkelpaden, op den koninklijken weg des heils zoude voeren; en van Godswege was

hem geopenbaard, dat hij tevreden zijn levensmoede hoofd ter ruste konde nederleggen, daar de Algoede het vaderlijk oog waakzaam over *Tongeren* hield geopend.

Hierdoor innerlijk bemoedigd, en wonderlijk versterkt, had hij, bijna stervende zijne onderhoorige geestelijkheid rondom zich vergaderd, en hun bevolen, onder bedreiging van groote straffen, niemand als hunnen bisschop te huldigen, dan alleen diengene, welken zij duidelijk als eenen van God gezondene zouden erkennen.

Daarop had hij zijnen bisschopsstaf genomen en hem neêrgelegd op het altaar van O. L. Vrouw, opdat hij daar, onder de bescherming van Jesus Moeder zoude rusten, totdat de hand gezalfd zoude zijn, die waardig zoude wezen hem te voeren;" verblijdt u, riep hij hun toe, en geeft u niet over aan droefheid wegens de woorden, die ik u heb toegesproken, want de Heer betoont u eene gansch bijzondere voorliefde, daar Hij u ongetwijfeld zal toezenden eenen Opperherder

die het door mij begonnen werk uwer zaligheid, met ijver en beleid zal voortzetten."

Nu zaten de bisschoppen en de geestelijken vergaderd om te beraadslagen wat er te doen viel; zij besloten, met het oog op de steeds toenemende verwildering der zeden, onverwijld over te gaan tot eene bisschopskeuze, doch telkenmale als eene stemming was afgeloopen, zagen zij niet zonder verbazing dat de stemmen staakten.

Eensklaps wordt daar, door de hand van een Engel, de hooge vergaderzaal binnengeleid een nog jeugdig man, in het gewaad van eenen pelgrim, maar bijzonder schoon en minnelijk van aangezicht, met iets buitengewoon zedigs en deftigs in geheel zijn uiterlijk.

Tot aller verbazing voerde hem de Engel naar het autaar van O. L VROUW, nam er den bisschopsstaf van den H. VALENTINUS, stelde hem den vreemdeling ter hand, en verklaarde dat hun deze man uit Jerusalem was herwaart gezonden.

Na deze woorden te hebben gesproken, verdween hij, en SERVATIUS — want deze was het — werd tot bisschop van *Tongeren* gewijd, en als dusdanig door allen gehuldigd.

II. De H. Servatius bisschop van Tongeren, (omstreeks het jaar 334.)

Op zulk eene wonderdadige wijze tot de hooge waardigheid van bisschop verheven, trachtte de H. SERVATIUS, ook zich-zelven te verheffen tot een hoogeren graad van heiligheid; met ijver toog hij aan het werk om in zijne bisschopsstad het deerlijk voortkankerend zedebederf te stuiten, en in zijn uitgestrekt bisdom het op vele plaatsen nog bestaande Heidendom uit te roeien.

De vestiging des Christendoms immers was het werk niet van een dag, niet van een eeuw: een voor een moesten de volkstammen, die tot nog toe in de barbaarschheid lagen gedompeld, voor Christus gewonnen, voet voor voet het

terrein, waarover tot hieraan de duivel den schepter had gezwaaid, door de Evangelieverkondigers veroverd worden, en ofschoon, reeds in de 1ste eeuw der Kerk, de beroemde leerling van den Prins der Apostelen, de H. MATERNUS, (die volgens eene eerbiedwaardige overlevering niemand anders was dan het wonderkind van Naïms weduwe, door CHRISTUS tot het leven teruggeroepen) in onze landstreken het ware geloof verkondigd, te *Tongeren* de LIEVE VROUWE KERK, en te *Maastricht* eene ST. PIETERS-KAPEL gebouwd had, zien we, bijna 3 eeuwen later, den H. SERVATIUS nog altoos te velde trekken tegen de Heidensche barbaarscheid en de onafscheidelijk daarmêe verbonden zedeloosheid; ja, zien we hoe zijn leerling de H. EVERGISLUS, bisschop van *Keulen* en geboortig van *Tongeren*, in de stad zijner vaderen, ter plaatse, thans nog bekend onder den naam van „Gruwelsteeg" de prediking des Evangelies met zijn bloed bezegelde.

Was het aldus gesteld met de stad *Tongeren* zelve, waar, vóór den H. SERVATIUS, twee honderd jaren lang reeds, eene geheele reeks van bisschoppen met allen ijver waren werkzaam geweest, nog droeviger moest de toestand zijn in die gewesten, welke tot zijne kerkelijke provincie behoorden, en verre van het brandpunt der ware verlichting lagen verwijderd; uitgestrekt toch was destijds de werkkring van den Tongerschen kerkvorst, daar hij de geheele landstreek omsloot, welke thans de Nederlandsche provinciën Noordbrabant en Limburg, de provinciën Namen, Luik, Belgisch Limburg en een gedeelte van Belgisch Luxemburg, Henegouwen, Zuid-Brabant en Antwerpen bevat.

Wat den Tongerschen bisschop-missionnaris inzonderheid nog veel zwoegens en zorgens veroorzaakte, was de Ariaansche ketterij, die de godheid van Christus loochende, en — begunstigd als zij werd, door de machtigen der wereld — maar al te vaak toegang verkreeg bij de Chris-

tenen, welke nog kortelings en kwalijk tot de zuivere leer der H. Roomsche Kerke waren gewonnen.

Voegt men daarbij dat Tongeren, als zijnde het middelpunt der Romeinsche heerschappij in onze gewesten, eene levendige stad was, vol handel en krijgsgewoel, rijk aan volk en schatten, lichtzinnig en weelderig, dan zal men zich een klein begrip kunnen vormen van den reusachtigen arbeidslast, waarmêe de H. SERVATIUS was overladen.

Tegen zulk een arbeid echter bleek hij opgewassen, toegerust als hij was met de edelste gaven naar hart en geest, de hoogste deugd aan de hoogste wetenschap parend, zoodat zijn groot bewonderaar, de H. GREGORIUS van Tours hem veilig „een man van uitstekende heiligheid" kon noemen, een man, die voor de levenstaak, hem door Gods Voorzienigheid te torschen gegeven, alleszins berekend was.

Wanneer hij over een punt van geloofs- of zedeleer sprak tot het volk, werd hem

even als op den Pinksterdag te Jerusalem aan de Apostelen, de taal des volks, welke hij nooit geleerd had, in den mond gelegd, terwijl hij, bij het bespreken van andere aangelegenheden, altijd de tusschenkomst van eenen tolk behoefde.

Elkeen beschouwde hem meer als eenen geest, die reeds hier beneden een engelachtig leven voerde, dan wel als eenen sterveling; voor ouden van dagen, voor weezen en weduwen, kortom voor allen, die naar het oordeel der menschen, gering zijn en ellendig, was hij één weldoener, een trooster, een vader; de zieken, die het geluk hadden zijne handen aan te raken, of een rest van zijn sober voedsel machtig te worden, werden genezen, de bezetenen, destijds nog al menigvuldig, verlost, en, volgens de schoone uitdrukking eener aloude Legende, „van zijne handen droop heil voor de kranke menschen.”

Hij was dus wel klaarblijkelijk de man, door God als met den vinger aangewezen, om den herderstaf van den H. VALEN-

TINUS over te nemen, die al de hoedanigheden bezat, welke de groote Apostel in eenen bisschop verlangt.

Op een der reizen, welke hij tijdens zijn Apostolisch leven zeer dikwijls ondernam, om binnen de grenzen van zijn geestelijk gebied, het woord Gods te verkondigen, en tevens ook zich met eigen oogen te vergewissen omtrent den toestand, waarin èn geestelijkheid èn volk zich bevonden, kwam hij ook te Luik, toen ter tijde nog een onbeduidend dorp, maar schilderachtig gelegen, waar hij op wonderdadige wijze een waterbron deed ontspringen, en een bedehuis bouwen op dezelfde plaats, waar hem, in latere dagen de Luiksche bisschop RICHARIUS eene groote kerk zoude toewijden.

Het schijnt nagenoeg zeker te zijn — eenige geschiedkundige feiten althans kunnen tot staving worden aangehaald — dat de Heilige de plek heeft bezocht, die later onder den naam van St-Odilienberg in onze kerkgeschiedenis zoo beroemd zoude worden ; meer dàn waarschijnlijk

komt het ons voor dat hij ook te Nunhem, bij Roermond, ter plaatse, waar thans nog het druk bezocht St-Servatius-kapelletje staat, de bron deed ontspringen, wier water tot op den huidigen dag nog als middel tegen de koorts wordt gebruikt; volgens eene eerbiedwaardige overlevering heeft hij de bron bij Nekum, langs den weg naar Canne, in de nabijheid van Maastricht, gezegend tot heil van allen, die aan haar water hunnen dorst zouden lesschen: zoodat men op den heiligen Man kan toepassen, hetgeen van zijn verheven toonbeeld, den goddelijken Zaligmaker, geboekt staat: „weldoende ging hij rond."

Ter zijne bisschopstad-zelve herbouwde en vergrootte hij de beroemde Lieve-Vrouwekerk, waarin hij op zulk eene wonderdadige wijze tot bisschop wás verkoren.

III. De H. Servatius kampvechter voor Christus godheid

ARIUS, een ketter van Alexandrië, was omstreeks het jaar 319 begonnen de dwaling te verspreiden dat Jesus Christus, onze Zaligmaker, niet waarlijk God was, zelfstandig met den Vader en den H. Geest, maar slechts een schepsel, boven andere schepselen verheven; tegen deze ergerlijke ketterij, die de godheid van Christus, eene hoofdwaarheid van onzen H. godsdienst aanrandde, moest natuurlijk de H. Kerk, die de steunpilaar is der waarheid, met alle kracht zich verzetten; in 325 vergaderden 318 bisschoppen te Nicea, veroordeelden er de ketterij van Arius, en stelden het geloofsformulier vast, dat heden ten dage nog in de Kerk wordt gebruikt.

De H. ATHANASIUS, bisschop van Alexandrië, had in het Concilie van Nicea door zijnen ijver en zijne geleerdheid de ketters beschaamd, en zich daardoor den

haat van keizer KONSTANTIJN, die den Arianen genegen was, op den hals gehaald; door dezen werd hij, tegen het einde van het jaar 335, verbannen naar Trier, waar hij door den heiligen en vurigen bisschop van Tongeren bezocht en vertroost werd.

In het jaar 343 woonde de H. SERVATIUS de kerkvergadering bij van *Sardica*, waar de geloofsbelijdenis van Nicea bekrachtigd en de H. ATHANASIUS op zijnen bisschopzetel gehandhaafd werd; VINCENTIUS, bisschop van Capua en EUFRATES, bisschop van Keulen, werden naar den Keizer gezonden om hem de besluiten van het Concilie kenbaar te maken; in den omgang met de Oostersche bisschoppen, die grootendeels de Ariaansche ketterij waren toegedaan, werd ook EUFRATES langzamerhand Ariaanschgezind, en toen hij in Gallië terugkwam, waar ATHANASIUS zich bevond, werd hij hierover door den H. SERVATIUS, die den heiligen balling, zijnen boezemvriend, aldaar bezocht, herhaaldelijk

met groote liefde en gestrengheid berispt.

Vergeefsche moeite! EUFRATES bleef halsstarrig zijne kettersche denkbeelden aankleven, en innig bedroefd keerde SERVATIUS naar Tongeren wêer.

Hier werd zijne droefheid niet weinig vermeerderd door het zedebederf, dat hij in zijne weelderige bisschopstad telkendage zag aangroeien,en door de dwaling, die allengs uit het naburige Keulen als een pestwind kwam overgewaaid.

Bezorgd voor de toekomst zijner dierbare kudde, verdubbelde de Heilige zijne boetplegingen, zijne gebeden, en bood zich dagelijks den Heere aan als zoenoffer voor de zonden zijner geloovigen, wien hij van den kansel, met alle vaderlijke gestrengheid de wet Gods vóór oogen hield, en, volgens het woord van de H. Schrift, met de klank eener bazuin zijne ongerechtigheden verweet.

Dat was te veel van dit lichtzinnige volk; „wat dulden wij, riep het uit, in onze stad als bisschop eenen vreemdeling, die niet eens onze taal verstaat, die de

paleizen der grooten niet bezoekt, en alleen steeds in zijne bidcel blijft zitten!" en, de vermaning van Christus indachtig : ,,verjaagt men u uit de eene stad, gaat dan naar eene andere," trok de Heilige uit het wispelturige Tongeren en begaf hij zich naar *Maastricht*, destijds nog slechts eene kleine vesting, wier inwoners hij had leeren liefhebben.

Nabij de St-Pieterskapel, door den H. MATERNUS opgericht, ter plaatse waar thans het koor der St-Servatiuskerk is, bouwde hij een kerkje, waar hij de H. Diensten verrichtte, en eene eenvoudige verblijfplaats voor zich en zijne gezellen; en in deze zijne woning gewerd hem van Godswege de gave der profecij; ,,de barbaarsche Hunnen — zoo voorspelde hij — zouden weldra in Gallië opdoemen om er alles te vuur en te zwaard te verwoesten, de steden uit te plunderen en de bevolking te vermoorden, vooral echter zou Tongeren, de ongetrouwe stad, het hard te verantwoorden hebben."

De geschiedenis leert ons dat deze

voorspelling op vreeselijke wijze vervuld werd.

Deze tijding, die zich ras door geheel het land verspreidde, verwekte alom eene hevige opschudding, en de Man Gods, aan wien zij door den Hemel werd medegedeeld, werd verzocht te komen naar Frankrijk,

Hij begaf zich naar Troie, waar hij met al de onderscheiding, die een gezant Gods toekomt, werd ontvangen, niet alleen door de geestelijkheid, maar ook door de grooten des lands.

„Ons -- dus werd er gesproken -- blijft niets anders over dan een bode te zenden naar de Apostelgraven te Rome, om in ons aller naam, den Almachtige te verbidden; en wie zal waardiger zijn deze boetereis te ondernemen dan de zoo bevoorrechte Servatius, dien de Heer zelf zich heeft uitverkoren tot een gezant Gods naar het volk."

Eenpariglijk viel de keus op SERVATIUS, die dezen last op zich nam, doch eerst verlangde dat EUFRATES, de ket-

tersche bisschop van Keulen, van zijnen zetel wierde vervallen verklaard; met recht immers duchtte hij dat deze verleider, wiens bisdom aan het Tongersche grensde, zich zijne afwezigheid zoude ten nutte maken, om ook in het Westen zijne dwaling meer en meer ingang te doen vinden.

Onverwijld vertrokken er boden naar de bisschoppen der kerkelijke Provincie, en in het jaar 346 vergaderden zij te Keulen.

Aanvankelijk waren de meesten van oordeel dat het niet oorbaar was eenen man, gelijk EUFRATES, die zich weleer zoo verdienstelijk had gemaakt, af te zetten van eenen bisschopszetel, die wijd en zijd vermaard was, doch SERVATIUS, wien alleen het heil der Kerke ter harte ging, en ook het beste in staat was te oordeelen hoe zeer het gevaar der kettersche besmetting het geheele Westen van Europa bedreigde, wilde niet van goedertierenheid hooren :" een ketter als EUFRATES,zoo sprak hij, mag niet

in bescherming genomen worden. Medelijden heb ik met het volk van Keulen, dat door dezen verleider op het dwaalspoor gebracht wordt.

Want wat EUFRATES gedaan en geleerd heeft, weet ik niet van anderen, maar door mij zelven, daar zijne stad niet ver van mijn bisdom ligt verwijderd; ook heb ik hem bestreden meer dan eens in het openbaar, zoowel als in het bijzonder, in de tegenwoordigheid van ATHANASIUS, bisschop van Alexandrië, van vele priesters en diakenen. Mijn oordeel is dit: degene, die de heiligschennis begaat Christus niet als God te erkennen, mag door ons niet als een bisschop der Katholieke Kerk erkend worden."

Deze woorden, uitgesproken, door een man, die de algemeene hoogachting bezat, en bekend stond als goedertieren van aard, doch tegen de ketters, als de ATHANASIUS van het Westen, maakten op alle aanwezigen zulk eenen indruk, dat terstond EUFRATES afgezet, en in

zijne plaats de H. SEVERINUS als bisschop werd aangesteld.

IV. De H. Servatius Kerkleeráar.

Na afloop van de kerkvergadering van Keulen, waar men veilig zeggen mag dat de H. SERVATIUS door zijne geleerdheid, zijnen ijver voor het onvervalscht geloof, en zijne zielskracht had uitgeblonken, hadde hij, volgens afspraak den pelgrimsstaf moeten ter hand nemen om zijne boetreis naar de Eeuwige Stad te aanvaarden, doch het schijnt dat de zorg voor het geestelijk welzijn der geloovigen hem zulk eene langdurige afwezigheid niet toeliet, en de toestand van zijn uitgestrekt bisdom aanhoudend zijne werk- en waakzaamheid vorderde; vóór het jaar 351 althans zien wij den Heilige op het tooneel der wereldgeschiedenis niet meer verschijnen.

Ongetwijfeld heeft hij, gedurende dat tijdsbestek, al zijne krachten ingespannen om uit het gedeelte van 's Heeren wijn-

gaard, dat aan zijne goede zorgen was toevertrouwd, het onkruid uit te roeien, en in de wildernissen, waarover de zonnestraal van Gods waarheid nog niet was opgegaan, den heilboom des Kruizes te planten, en het vruchtbare mosterdzaadje der Evangelies rond te strooien; en konde hij, wanneer zijn heilig ambt hem eenige verpozing toeliet, zijn Apostel-leven hem eenige dagen rustens vergunde, dezen tijd niet doorbrengen aan den voet van 's Heeren outer of kruis, om voor zijne zwaar bedreigde, doch ook zwaar plichtige stad Tongeren, de genade der bekeering, en, mocht het wezen, die van 's Hemels ontferming af te smeeken?

De liefde toch, die de eenige drijfveer was van geheel zijn leven en streven, liet hem, den onvermoeibare! geen rust gedoogen.

In het jaar 350 werd CONSTANS, de katholieke keizer van het Westen, door zijnen veldheer MAGNENTIUS verraderlijk om het leven gebracht, en daar

de moordenaar met alle recht vreesde dat deze misdaad van wege CONSTANTIUS, keizer van het Oosten, niet ongestraft kon blijven, zond hij, in 351 de twee beroemdste bisschoppen van Gallië: SERVATIUS van *Tongeren*, en MAXIMINUS van *Trier*, als gezanten naar CONSTANTIUS. Op deze reis bezocht onze Heilige, die met het oog op de welvaart der Kerk en de rust der maatschappij, deze opdracht aanvaard had, de heilige stad *Rome*, vervolgens zijnen wakkeren vriend, den H. ATHANASIUS te Alexandrië.

Niettegenstaande den diepen indruk, welken de heilige vredeboden ten hove des Keizers achterlieten, brak in 353 de oorlog tusschen de twee Keizers uit, en kwam geheel Europa in rep en roer. MAGNENTIUS werd overwonnen, doch de Barbaren, welke CONSTANTIUS ter hulpe had ontboden, kwamen als een stortvloed heengevallen over Gallië, zoodat de Keizer zich genoodzaakt zag zijnen neef JULIANUS, later zoo berucht on-

der den naam van „Afvallige", aan het hoofd van een leger, tegen hen af te zenden.

Deze kwam in het jaar 359 te *Tongeren* aan, even nadat de H. SERVATIUS naar de kerkvergadering van *Rimini* was vertrokken. Te *Rimini* in *Italie* kwamen meer dan 400 bisschoppen bijeen, die bijna allen het reisgeld, hun door den ketterschen Keizer aangeboden, edelmoedig van de hand wezen, en behalve 80 Arianen, voorstanders waren van de geloofsbelijdenis der Niceensche Kerkvergadering. Uit de brieven, welke de Keizer aan de vergaderde kerkvaders schreef, blijkt duidelijk dat hij niets anders in het schild voerde dan hen, zelfs met geweld en onder bedreiging van ballingschap, te dwingen een Ariaanschgekleurd geloofsformulier te onderteekenen; zijn prefekt Taurus spaarde geene moeiten, listen noch leugens, noch gebeden, noch tranen om hen te verschalken: en waarlijk, na maanden tijds onderteekenden de meesten, afgemat van vermoeienis en verlan-

gende naar hunne zetels terug te keeren, te goeder trouw eene belijdenis, waarin de ketterij onder bedekte termen lag opgesloten.

Eenigen slechts, en daaronder de H. SERVATIUS, wilden van geen ander formulier iets weten dan van dat der Niceensche kerkvergadering; 's Keizers ongenade, ballingschap, ja den dood wilden zij ondergaan, liever dan ontrouw te worden aan de besluiten van een Concilie, dat door den Stedehouder van Christus was goedgekeurd en bekrachtigd.

Eindelijk verklaarden URSACIUS en VALENS, de hoofden der Arianen, dat aan SERVATIUS en aan de hem trouw gebleven bisschoppen, volle vrijheid verleend werd, aan de hun voorgelegde formule naar goeddunken bijvoegsels te maken, en dat het hun alleen te doen was de Oostersche kerkvoogden met hunne ambtgenooten uit het Westen, broederlijk te vereenigen, en den onzaligen godsdiensttwist te eindigen.

Door dit voorstel alleszins bevredigd,

ontwierpen SERVATIUS en FEBADIUS van Agen, namens hunne medebroeders, eenige bijvoegsels, waarin het Arianismus met kracht en klem veroordeeld werd en het leerstuk van Jesus' godheid duidelijk stond uitgedrukt, hetgeen de sluwe en schandelijke Arianen niet belette van de daken af te verkondigen dat de ketterij had gezegevierd, waarop de bisschoppen van Rimini uitdrukkelijk verklaarden, bij het Lichaam onzes Heeren, nooit te zijn afgeweken van het ware geloof.

Andermaal bezocht nu de H. SERVATIUS de Eeuwige Stad Rome om er den Plaatsbekleeder van den Heiland te begroeten, en de heiligdommen te bezoeken, en, toen hij in zijne bisschopsstad was teruggekeerd, ontwaarde hij tot zijne diepe smart, dat aldaar het zedenbederf op schrikbarende wijze had toegenomen.

Oprechte boetvaardigheid alleen kon de diepbedorven stad nog redden van den ondergang, die wis en zeker haar van

wege Gods toorn te duchten stond; als een andere Jonas verhief zich de kloekmoedige SERVATIUS, om zijn weerspannig volk tot God terug te brengen.

V. De H. Servatius, slachtoffer van zijnen Apostolischen moed.

Wat ligt er veel waarheid in het woord, dat de H. JOANNES CHRYSOSTYMUS heeft uitgesproken: „de goede herder, naar het hart van Christus, kan met ontelbare martelaren worden gelijk gesteld; de martelaar sterft éénmaal voor Christus, de herder daarentegen duizendmaal voor zijne kudde."

Onze Heilige moest het ondervinden; belast met de zielzorg over een volk, dat, zwak van geloof, licht van zeden, en nauwelijks bekeerd, in het heidendom was teruggevallen, een volk, waarover weldra, gelijk hem was veropenbaard geworden, Gods gramschap ging losbreken, slaafde hij, zwoegde hij, bij

dag en bij nachte, om het terug te voeren tot de waarheid, tot de reinheid der Christelijke leer; doch wederom verdreef hem het geweld der boozen, wien zijne vermaningen ietwat hard in de ooren schenen te klinken, uit zijne bisschopsstad, en andermaal nam hij, omtrent het jaar 374, de wijk naar de hem zoo dierbare en trouwverknochte stad aan de Maas. Reeds meermalen, verhaalt ons eene aloude kronyk, hadden de inwoners van Maastricht, die met verontwaardiging vernomen hadden hoe zwaar die van Tongeren zich aan den lieven Heilige bezondigden, en met hoeveel ondankbaarheid zij de weldaden beloonden, en het zielsverdriet om hunnentwille verdragen, boden gestuurd om den H. SERVATIUS over te halen zijne voormalige woning nabij de St. Pieterskapel te betrekken; zij, de Maastrichtenaren, zouden hunnen Vader in Christus nooit stof tot klagen geven.

Te nauwernood aangekomen te Maastricht, en voorziende dat zijn opont-

houd aldaar van langen duur, en wellicht voor zijn leven lang zou wezen, liet hij de bereids in vorige jaren door hem gebouwde kapel vergrooten, en daar onder eene krocht maken, waarin hij de Overblijfselen der Heiligen, door hem uit Tongeren meêgebracht, ter eerbiedige bewaring neêrlegde: het lichaam echter van den H. MARTINUS, een zijner voorgangers, van Tongeren geboortig, plaatste hij in de bovenkerk achter het hoogaltaar. waaraan hij — zelf dagelijks de H. Geheimen vierde.

Nu was hij voor goed te Maastricht gevestigd, en van Maastricht uit, zond hij alom door de schoone Maasgouw en overige landen, waarover hij den herdersstaf zwaaide, zijne priesteren heen; doorkruiste hij — zelf, altijd onvermoeid tot op zijn hoogsten ouderdom, zijn uitgestrekt bisdom in alle richtingen, overal het woord des heils en de beschaving des Evangelies verkondigend, en tevens de vreeselijke straffen, welke Europa boven het hoofd hingen.

Onheilspellend was de toekomst, een zwaar onweder broeide er in de barre steppen van het Oosten; in 377 kwamen de alverwoestende Hunnen in Duitschland gevallen, nestelden zich in Pannonië en van daaruit bedreigden zij Gallië.

Nu weet de H. Ziener SERVATIUS dat het oogenblik gekomen is om op de Apostelgraven te Rome de allerlaatste poging te wagen tot redding van het land; hij steekt zich in het boetekleed, neemt den pelgrimsstaf in de hand, en aanvaardt de verre, gevaarlijke reis naar Rome.

Allerwege werd hij op zijnen weg met eerbied ontvangen, en elkeen stond verbaasd over de zielskracht, de verheven vaderliefde van den grijsaard, die moeds genoeg bezat de gure wintervlagen, de aanhoudende vermoeienissen en daarenboven het levensgevaar in zulk een onveiligen tijd van Barbarenkrijg, te trotseeren.

De bisschop van Metz, de H. AUCTOR

die met hem het Concilie van Keulen bijgewoond had, verzocht hem de H. Mis te lezen in de St. Stevenskerk aldaar; onze Heilige deed het en herstelde bij deze gelegenheid, op wonderdadige wijze den altaarsteen, die door het vallen van eenen balk gebroken was.

In het voorjaar 383 kwam de H. SERVATIUS te Rome aan.

VI De H. Servatius, voorspreker van zijn volk.

Vooraleer nu onze heilige Boeteling zich vermat het graf van den Prins der Apostelen te naderen, bezocht hij al de kerken en heiligdommen der Eeuwige Stede, onophoudelijk vele tranen en vurige gebeden stortend, opdat hij niet onwaardig wierde bevonden den drempel van het groote heiligdom te betreden.

Op den dag, waarop de Boodschap van de H. Maagd Maria gevierd wordt (25 Maart), den dag, waarop de Geboorte van den Wereldverlosser werd aange-

kondigd, hoopte hij dat onze Lieve Heer hem meer dan anders barmhartig zou wezen.

Met roerende godsvrucht trad de eerbiedwaardige grijsaard het hoogheilig tempelgebouw binnen, sleepte, uitgeput van het aanhoudende waken en vasten, zijne schreden voort naar het Graf van St. Pieter, en bleef daar drie geheele dagen, zonder voedsel noch drank te gebruiken, in verzuchting en gebed neêrgezonken, zich-zelven den Heere als zoenoffer voor de boosheid zijns volks aanbiedend.

Ten langen laatste, verhaalt ons eene schoone, aloude Legende, werd zijn uitgevast en afgesloofd lichaam door een zachten slaap overvallen, en voor het altaar zag hij in een visioen, onzen Heer Jesus Christus, gezeteld op een troon, blinkend van goud, aan zijne rechterzijde bevond zich de allerheiligste Moedermaagd, en te midden van eene groote schare Heiligen, stonden de Apostelen Petrus en Paulus, die den Heere smeekten Gallië te sparen.

OnzeHeilige, hierdoor bemoedigd, hervatte ook, en met veel aandrang, zijn gebed; doch alles bleek te vergeefs, en de Heer onverbiddelijk.

Nu stond de H. STEFANUS op, de eerste Martelaar, doch deze kon alleen verkrijgen dat de kerk van Metz, om der wille van zijn edel bloed, voor Christus en de Kerk gestort, zoude gespaard blijven; de H. SERVATIUS sloeg vertwijfelend zijne bekreten oogen op Petrus, en bad hem zich toch te erbarmen over de kerk van Tongeren, doch deze sprak hem toe:

„Wat verontrust gij mij, allerheiligste „man en broeder? bij God staat het on„herroepelijk vast, het eenmaal genomen „besluit Gallië: te tuchtigen en wreedelijk „te kastijden door de woeste Hunnen; het „geroep van TONGERENS ongerechtig„heid is doorgedrongen tot den Hemel.

„Aanvaard nu mijnen raad, sta ijlings „op en haast u uws weegs; breng alles in „gereedheid voor uwe begrafenis, want „dra zult gij heengaan uit het leven en

„uw oog zal de verwoesting van Gallië „niet aanschouwen, geene stad zal er gespaard blijven, geene kerk, dan alleen „die van Metz om des H. STEFANUS „wille.

„Daarom bedroef u niet te zeer, lieve „ziel! de stad Tongeren zal overigens u niet „tot graf verstrekken, doch daar is Maas„tricht, eene koninklijke stad, die gij lief „hebt; weet dan dat voor haar uw gebed „verhoord is, zij zal u dienen tot een graf „en eene glorie tot het einde der wereld."

Vooraleer nu onze Heilige, diepbedroefd over Tongerens toekomst, doch van den anderen kant ook inwendig vertroost, omdat zijn dierbaar Maastricht ten minste aan de algemeene verwoesting zou ontsnappen, den terugtocht aanvaardde, wilde hij den opperherderlijken zegen ontvangen van Christus Stedehouder op aarde.

De H. DAMASUS II, die sedert het jaar 382 op den Pauselijken Stoel was verheven, ontving den beroemden Boeteling, die zoo dikwijls op de Kerkvergaderingen

door zijne geleerdheid, zijne welsprekendheid en zijnen ijver tegen de ketterij had uitgeblonken, die zoo veel voor Christus Kerk had gezwoegd en geleden, met de grootste onderscheiding, sprak hem troost en moed in het kranke vaderhart, en schonk hem, tot een teeken van hooge waardeering en een pand van heilige vriendschap, den merkwaardigen kostbaren sleutel, dien de schatkamer der Sint Servaaskerk te Maastricht nog bezit, en eene bijzondere waarde heeft niet alleen door de menigvuldige wonderen, daarmede geschied, maar ook omdat hij afvijlsel bevat van de keten, waaraan de Prins der Apostelen geboeid is geweest.

De Legende verhaalt ons verder dat de H. SERVATIUS, in Italië gekomen, in de handen der aldaar gekampeerde Barbaren viel en door een wonder gered werd.

Aangekomen in de nabijheid van de stad *Worms*, was de oude Man vermoeid en uitgeput van den dorst; toen verhief hij zijn hart tot Dengene, aan wiens doorstoken zijde eenmaal het water der Verlos-

sing ontvloeid is, hij maakte het teeken van het H. Kruis op den aardbodem, en terstond ontsprong er eene fontein van helder water, dat den zieke genezing schenkt in overvloed. Heden ten dage nog, zegt een schrijver der XIVe eeuw, biedt deze waterbron aan menschen en dieren een heilzame verkwikking, en tieren er rondom haar welig gras en geurige bloemen.

Van hier begaf hij zich naar Keulen, waar hij zijnen vriend den H. SEVERINUS, bisschop dier stad, de droevige tijding, in Rome vernomen, mededeelde, vervolgens over Trier naar Metz, waar de bisschop hem verbeidde aan het hoofd van de geestelijken en edellieden des lands.

Alom verspreidde het kernachtig woord van den hoogbejaarden Pelgrim, doch vooral de schrikbarende mare, die hij meêbracht, de grootste verslagenheid, en nu toch de deur der goddelijke barmhartigheid voor goed gesloten scheen, oordeelde men het raadzaam zich op de droevige toekomst voor te bereiden door een echt

christelijken levenswandel in gebed en versterving.

VII. De H. Servatius, boetgezant.

De tijding zijner aankomst van Rome had zich alras door geheel het land der Tongeren verspreid, en het schijnt dat de eenmaal door haren voorspoed zoo opgeblazen stad, bij 't aanschouwen van haren Zielenherder, dien zij zoo baldadig had de poort uitgewezen, en die nu, na eene lange, smart- en gevaarvolle reis, als het ware zieltogende tot haar wederkeerde, eene opwelling van berouw niet konde onderdrukken: de anders zoo wispelturige bevolking kwam tot bezinning; en toen zij den Heilige zag, voorzien van alles, wat er noodzakelijk zou wezen voor zijne begrafenis, afscheid nemende van zijne priesters, monnikken en levieten, en gereed om, met tranen in de oogen, den weg in te slaan, die hem naar de Maasstad zou voeren, wilde zij nog eene laatste maal, aan zijne voeten neêr-

geknield, ter dood verwezen, den vaderlijken zegen van den stervenden Kerkvoogd ontvangen.

„Ik kan u, mijne geliefden, zoo sprak „de Heilige, ik kan u niet langer verber„gen wat ik u zal zeggen; want van nu „af aan zult gij mijn gelaat niet meer „aanschouwen, noch mij in uw midden „zien, want ik ga henen van u en weldra „den weg in van alle vleesch.

„Om uwentwille ben ik henengereisd „naar het graf van St. Pieter te Rome, „veel heb ik dáár gebeden en hem ge„smeekt toch voor u een voorspreker te „willen zijn bij den Heere; onder veel „vasten en geween heb ik de heiligdom„men der Apostelstad bezocht, mij voort„gesleept op de knieën, en bij de grafstede „des Apostels dit vonnis vernomen: „„het „„staat vast bij den Heer dat geheel Gal„„lië in de handen der Hunnen zal vallen „„en verwoest, al de steden en burchten „„vernield, al de kerken verbrand worden, „„behalve de Stevenskerk van Metz; „„daarom vermaan ik u, mijn broeder

„„SERVATIUS, onverwijld terug te gaan „„naar uw huis en uw volk, uwe begrafenis „„te regelen, lijkgewaden te bereiden om „„er uw lichaam in te wikkelen; want „„binnen kort zult gij een zachten dood „„sterven, en uw oog zal de verwoesting, „„door de Hunnen in Gallië aangericht, „„niet aanschouwen" " — met spoed ben „ik nu heengekomen tot u, mijne broe- „ders, om u aan te kondigen al wat er in „Gallië gaat gebeuren. Ik zeg dit: wat „ik door mijn gebed in mijn leven van „God niet konde verkrijgen voor U, ge- „loof ik wel na mijn dood voor U te ver- „werven bij den Almachtige, die aan „mijne zorgen uwe zielen had toever- „trouwd; onderhoudt de vermaningen, „die ik u heb gegeven; en gij zult den „eeuwigen vrede deelachtig worden" — Eene plechtige vermaning voorwaar! nog altijd gaat hem niets anders ter harte dan het zielenheil der hem toevertrouwde kudde, nog kan dat apostelhart, aangegrepen reeds en bijna gebroken door de machtige hand van den dood, zich van

zijne kinderen niet losrukken, zonder hen met veel liefde en innig meêwaren hunne boosheid voor oogen te stellen: doch eensklaps gevoelt hij zich wederom vader, wederom herder, wederom bisschop, en uit de diepte zijns harten welt het gebed op de lippen. „Deze schapen, o Heer, „hebt gij verlost en in mijne handen ge„geven: hen en mij beveel ik nu in uwe „handen, en U, allerhoogsten Rechter, „smeek ik ootmoedig en met vele tra„nen; verhoor mij, die tot U roepe: „geef deze, uwe en mijne kudde niet „over in de macht der wolven, die hen „verscheuren, en hun vleesch verslinden! „gij, Heer Jesus, die voor uwe schaapjes „uw leven hebt veil gehad, ontrukt de „zielen der mijnen uit den muil des leeuws, „opdat ik ze U moge toevoeren en zij „met mij, vreugdevol mogen verblijven „in uwen heiligen schaapstal, naar de „belofte, die Gij eenmaal hebt uitgespro„ken: waar ik ben, zal ook mijn dienaar „wezen."

Nu barstten alle aanwezigen los in een

luid geschrei, dat door de geheele kerk weergalmde. en toen de Heilige op het punt stond de stad te verlaten, riep de schare, die hem gevolgd was: ,,Verlaat ons niet, heilige vader! vergeet ons niet, goede herder; zijn wij dan niet uw volk, en de schapen uwer kudde? en laat gij ons weêrloos achter in den muil van den wolf?" De monnikken sloegen zich op de borst, wierpen zich voor zijne voeten nederen en kusten ze vol eerbied: ,,Waarom verlaat gij ons nu en waarheen gaat gij? Neem ons mede! zie, wij waren zoo verheugd dat wij u, na zulk eene lange afwezigheid, terug mochten zien, en vleiden ons met de hoop dat gij voortaan in ons midden zoudet verwijlen, en ach! zelfs geen drie dagen verblijft gij hier. Zeg ons, ongelukkigen, wat moet er van ons geworden, die zonder U niet kunnen leven, maar overgeleverd worden aan een allerellendigsten dood; wij bidden U, blijf nog een maand, eene week, althans nog eene nacht bij ons."

De grijsaards en behoeftigen beklom-

men de muren en schreiden: „wie zal ons nu voedsel en kleeding verschaffen, wie zal onze weduwen en weezen vertroosten."

God evenwel had gesproken, en hoe gaarne wellicht de Heilige nog eenige dagen in het midden van zijn berouwhebbend volk hadde gesleten, de Geest Gods dreef hem voort naar Maastricht, de stad, door God uitverkoren om én zijn gebeente én zijn bisschopszetel te bezitten.

Tot Millen snelden hem de Maastrichnaren in grooten getale te gemoet, doch daar de hoogbejaarde Man vermoeid was, wilde hij zich, om te rusten, eene wijle nederzetten, en de aarde hief zich rondom hem in de hoogte en vormde zich tot eene gemakkelijke rustplaats. „Tot nog toe, zegt de XIV^de^ eeuwsche Legende, waaraan wij dit ontleenen, groeit en bloeit daar de aardheuvel tot een getuigenis der waarheid."

Van zijnen wonderlijk gevormden zetelstoel af sprak de Heilige tot degenen,

die hem omringden: Ziet, hoe na den guren winter alom in de natuur herleeft de genoegelijke lente; zoo ook breekt voor de uitverkorenen, na de ure van den smartvollen doodstrijd, de tijd der eeuwige rust aan.

Eindelijk kwam hij aan te Maastricht, waar hij zijn intrek nam in de schamele woning, welke hem eertijds tot schuilplaats gediend had; en nauwelijks aangekomen, gevoelde hij dat zijn leven ten einde liep; nog eenmaal vergaderde hij in het door hem gebouwde Heiligdom, zijne priesteren en geloovigen, vermaande hen altoos getrouw te blijven aan, en standvastig in het ware geloof dat zij met zooveel liefde omhelsd hadden, en sprak: „tegen drie uren 's namiddags boog onze Heer Jesus Christus zijn stervend hoofd, beval Hij zijn' geest in de handen van zijnen Hemelschen Vader:" vervolgens keerde hij zijn aangezicht naar het Oosten, sloot de oogen voor het aardsche levenslicht, en was reeds bij God in den Hemel.

De H. SERVATIUS stierf den derden dag na zijne aankomst te Maastricht, op Pinkstermaandag, den 13den Mei 384.

VIII. De H. Servatius verheerlijkt na zijnen dood.

Nauwelijks was de ziel van den H. SERVATIUS ten Hemel getogen, of de Almachtige haastte zich zijn stoffelijk overschot door wonderen te verheerlijken. Drie uren lang hing er een hemelsche glans, gelijk aan een zacht en heerlijk gekleurde avondzonneluister, door het Heiligdom, waarin de Heilige met den glimlach der Engelen zaligheid over het aangezicht, den zoeten slaap scheen ingesluimerd; en van uit den Hemel bracht een Engel een zijden lijkdoek, die over het H. Lichaam werd heengespreid, en in het jaar 726 werd teruggevonden, toen op last van den grooten KAREL MARTEL, welke zijne schitterende overwin-

ning op St. Servaasdag op de Sarracenen bevochten, aan de voorspraak, van den Heilige toeschreef, en den bisschop WILLEGISUS naar Maastricht zond om er degrafstede van den H. SERVATIUS met vorstelijke pracht te versieren.

Door de kerk zweefde er eene lucht, zoeter dan balsem en kostbaar reukwerk; eene menigte blinden, dooven, melaatschen, kreupelen, stommen en andere gebrekkigen werden genezen, en het was als hadde de bovennatuurlijke geneeskracht, waarmeê het lichaam des Heiligen in zijn leven was begaafd geweest, zijn ontzield gebeente niet verlaten; en gedurende de zeven dagen, welke de plechtige begrafenis vooraf gingen, weêrklonk er door stad en land van de Maas een loflied ter eere van God, die zoo tastbaar getuigde dat nog altoos de H. SERVATIUS, en nu van uit den schoonen Hemel, en van af den troon zijner heerlijkheid, de zegenende hand beschermend over zijn dierbaar volk zou

uitgestrekt houden. Ook zijne voorspelling ging ras in vervulling.

Als een losgebroken orkaan kwam reeds in 385 't Barbaren volk eensklaps in Gallië neergevallen; Tongeren werd teenemale uitgeplunderd en verwoest, hare burgerij vermoord; Metz werd verbrand en met den grond gelijk gemaakt, alleen de kerk van den H. STEFANUS bleef er staan te midden van de smeulende puinhoopen der ongelukkige veste, als een getuige van de waarheid der voorspelling, door SERVATIUS uitgesproken; en toen eindelijk de vreeselijke storm van Gods strafgericht voorbij, Gods gramschap afgekoeld was, kwamen de voortvluchtige bewoners, die, verscholen in ongenaakbare spelonken en bergkloven, aan het algemeen bloedbad ontsnapt waren, uit hunne schuilplaatsen te voorschijn, en zagen niet zonder verbazing, hoe in de schier algemeene verwoesting, de stad Maastricht, die het geluk had SERVATIUS' gebeente in haren schoot te bezitten, geheel alleen was verschoond gebleven.

Zijn graf werd van toen af de geliefkoosde plek, waar de zoo vreeselijk getuchtigde Zuid-Nederlanders kwamen heengesneld om er te bidden voor de wedergeboorte der menschheid, de wederbevolking des lands en het herstel der christelijke maatschappij.

En even als na den zondvloed, de Heer aan den hemel den regenboog uitspande tot een teeken van 's Hemels verzoening met het aardrijk, steeg er ook nu, ten aanschouwe van geheel het volk, eene schitterende vuurzuil op uit het graf van den H. SERVATIUS, als wilde God te kennen geven dat aan zijn heilig gebeente de levenssprank ontsprong, die de geheele landstreek moest bezielen, en Hij het gebed verhoord had, door den Heilige bij zijn afscheid te Tongeren, uitgesproken, toen hij zeide: „wat ik door mijn gebed in mijn leven van God voor U niet heb kunnen verkrijgen, geloof ik wel na mijnen dood voor U bij den Almachtige te verwerven."

Ook verhaalt ons de H. GREGORIUS van

Tours dat de grafsteen, waaronder de geloovigen het heilig lichaam van den grooten Belijder, (langs de Romeinsche heirbaan, ter plaatse, welke thans nog in de krochtkerk wordt aangetoond), te rusten hadden gelegd, nooit, ook wanneer berg- en dal, stad en land rondom lagen bedolven, door den sneeuw werd bedekt.

Niet lang na den dood van den H. SERVATIUS, kwam de H. CANDIDUS, bisschop van een onbekenden (;wellicht door de Barbaren geheel en al verwoesten), zetel, te Maastricht aan om er het graf van den H. SERVATIUS te vereeren, en droeg er eenige jaren zorg voor de herderlooze kudde, die echter omstreeks het jaar 400 — zoo verzekert ons althans de geleerde Bollandist HENSCHENIUS — in den H. AGRICOLAUS een eigen bisschop en waardigen opvolger van den grooten SERVATIUS mocht verwelkomen.

Ontelbare mirakelen zijn er, eeuwen lang, nog door den H. SERVATIUS in zijne geliefde Maasstad verricht, en in

waarheid kunnen we zeggen dat het graf van haren Beschermheilige de wieg is geweest van haren roem en hare grootheid.

Mocht deze korte, en ongetwijfeld onvolledige Levensschets iets, al ware het nog zoo weinig — bijdragen tot opwekking van een kinderlijk, oprecht en grenzenloos vertrouwen in den grooten Heilige, dien wij het benijdenswaardig voorrecht hebben te bezitten, dan voorzeker ware een onzer vurigste wenschen verhoord.

HET ZIJ ZOO!

Maastricht, den 26sten Maart, feestdag van het visioen des H. Servatius te Rome in het Jubel jaar 1884.

NEGENDAAGSCHE OEFENING

TER EERE

VAN DEN H. SERVATIUS.

EERSTE DAG.

GEBED.

O zalige Servatius! die in het eerste uur, op de roepstem uws goddelijken Meesters, het beste deel gekozen hebt, en u daarom thans verheugt in een geluk, dat U nooit zal ontnomen worden: ach! schaamte bedekt mijn gelaat, wanneer ik overdenk, hoe Gij u, van af den morgenstond uws levens, den Heer hebt toegewijd, terwijl ik helaas! mij hoe langer hoe meer van Hem heb verwijderd. Gij zijt van deugd tot deugd opgeklommen tot het he-

melsch Sion: en ik, die, tot hetzelfde erfdeel geroepen, zoovele genaden van God heb ontvangen, ben bekommerd geweest om vele dingen, en heb het eenig noodzakelijke uit het oog verloren. Maar heden werp ik mij met vertrouwen voor uwe voeten neder; ik belijde, met droefheid in het hart, dat ik tot dusverre maar al te zeer de ijdelheid bemind, de valschheid gezocht, en mijne eeuwige bestemming verwaarloosd heb. O! thans begrijp ik, waarom ik zwaar van harte was: ik zocht in de schepselen een geluk, dat slechts bij God kan gevonden worden; maar van nu af wil ik opstaan, en tot mijn hemelschen Vader wederkeeren. Gij dan, getrouwe Servatius, wees mijn geleider en beschermer: ik stel mij heden en voor alle dagen mijns levens, onder uwe vaderlijke hoede. Maak mij den weg bekend, die mij tot den Heer voere, en leer mij zijn heiligen wil getrouw

volbrengen; bid Hem, dat Hij mij voortdurend zijn licht en zijne waarheid zende, om mij tot zijne heilige woonplaats te geleiden. Indien voortaan de ijdelheid mijn hart beheerschen, de aarde mij aan zich boeien, of mijne driften mij willen overmeesteren, o breng mij dan den Hemel, mijne eeuwige bestemming, voor den geest; zorg, door uwe machtige voorspraak, dat mijne ziel slechts dorste, niet naar vergankelijke goederen, maar naar den sterken, levenden God, die alleen haar kan verzadigen, opdat mijn hart en mijn vleesch zich eens eeuwig met U en Hem verheugen. Amen.

Aan U, zalige Apostel Servatius, aan uwe grenzelooze liefde, zijn wij, naast God, de heilige gave des geloofs, het kostbaarst erfdeel onzer vaderen verschuldigd. Door U zijn velen, die eens duisternissen waren, een licht in den Heer geworden! Gij hebt er velen in de gerechtigheid onderwezen, en daarom

schittert Gij thans als eene ster in alle eeuwigheid! O wees dan van harte bedankt, Gij heldere morgenster, die de duisternissen verstrooid, en ons het ware licht hebt aangebracht. Zoudt Gij wel alles verlaten hebben, om, met zooveel moeite, in deze streken, welke u vreemd waren, het geloof in J.-C. te verkondigen, indien Gij gemeend hadt, dat ieder geloof Gode even aangenaam is? indien Gij niet geweten hadt, dat, gelijk er maar één Heer en één Doopsel is, er ook maar één waarachtig geloof wezen kan? Welaan! groote Apostel, doe mij tot het einde mijns levens in dat ware geloof volharden; breid, door uwe verdienstvolle tusschenkomst, dat geloof uit, opdat alle uiteinden der aarde zich tot den Heer wenden; breng de verdwaalden terug, opdat ook zij in Jesus' naam gelooven, en kinderen Gods worden; maar, doe ook mij als kind des lichts wandelen, en vruchten des lichts voortbrengen. Gij

hebt steeds uw licht voor de menschen doen schijnen, zoodat zij uwe goede werken konden zien, en daardoor uwen Vader in den Hemel verheerlijken! en ik, helaas! in plaats van vruchten te dragen, ben den wijnstok gelijk, waarover de Heer zich beklaagt, dat hij slechts wilde druiven voortbrengt. Gij dan, ijveraar der zielen! bid Jesus voor mij, opdat Hij aan den regen des hemels niet verbiede over mij neer te komen, en ik niet gelijk worde aan eene aarde, die verworpen en der vervloeking nabij is: zorg, dat de genade des geloofs mij niet te vergeefs geschonken zij, maar dat ik, het goed doende, terwijl ik nog tijd heb, het doel mijns geloofs, de zaligheid mijner ziel moge bereiken, en mij voor eeuwig met U in den Hemel verheugen. Amen.

TWEEDE DAG.

GEBED.

Gij, H. Servatius! hebt reeds den goeden strijd volstreden, uwen loop volbracht, uw geloof bewaard, en thans prijkt Gij met de kroon der gerechtigheid, welke de rechtvaardige Rechter op uw hoofd geplaatst heeft. O! zie immer met een zorgvuldig oog op uwen dienaar neder, die, op de woeste zee dezer wereld, door winden van alle leering bestormd, nog altijd in gevaar is schipbreuk te lijden in het geloof. Maar heden stel ik mijn geloof, mij zelven geheel en al, onder uwe bescherming. Welaan! H. Servatius, toon dat Gij mijn *Bewaarder* zijt: handhaaf het erfdeel, dat Gij in ons midden gebracht hebt; bewaar mijn geloof tegen alle zichtbare en onzichtbare vijanden: bewaar mij van de verslindende tanden der wolven, die voortdurend rondloopen om de kudde van Jesus te verscheuren; wanneer de vreemden tegen mij opstaan, en de sterken, die God niet voor oogen

hebben, mijne ziel zoeken, wapen mij dan met het schild des geloofs en het zwaard des geestes; wanneer zij geld of goed voor mijne oogen doen schitteren, om mij het geloof te doen verzaken, herinner mij dan, dat ik niet door vergankelijk goud of zilver, maar door het kostbare bloed van J.-C. ben vrijgekocht; vervul mijn hart met een levendigen haat tegen die wereldsche wijsheid, welke voor God niets anders dan dwaasheid is; maar vooral, bewaar in mij die nederigheid, waaraan God openbaart, wat Hij voor de wijzen der wereld verborgen houdt, en bekom mij de genade van, tot den laatsten snik mijns levens, in het ware geloof te volharden, opdat ik den God, dien ik nu door het geloof ken, met U van aanschijn tot aanschijn moge aanschouwen. Amen.

Derde dag.

GEBED.

Heilige Servatius, machtige schutsheer van Jesus' Kerke, zie hoe de volkeren woelen en ijdelheid peinzen, hoe de koningen der aarde opstaan en de vorsten te zamen beraadslagen tegen den Heer en tegen zijn Gezalfde! de vijanden des Heeren hebben het hoofd opgeheven, zij hebben zijne heiligdommen vernield, en zijne priesters in rouw gedompeld; zij willen zijn volk vernederen en zijn erfdeel verwoesten; hunne voeten zijn snel om bloed te vergieten; in hun hoogmoed hebben zij gezegd: laat ons het volk Gods uitroeien uit de volken, en de feestdagen des Heeren van de aarde doen verdwijnen, opdat de naam van Israël niet langer meer herdacht worde. Ach! hoe lang nog zal de Heer toelaten, dat de zondaars zegevieren? hoe lang nog zullen zij de goddeloosheid verkondigen? Wel weten wij dat de poorten der hel de Kerk niet zullen

overweldigen: God is in haar midden, zij zal niet geschokt worden: maar helaas! wij weten ook, dat wij zwak zijn. Gij dan, Servatius, beminnaar uwer broeders, houdt niet op met bidden voor uw volk en voor geheel de heilige stad Jerusalem; smeek den Heer, dat Hij spoedig opsta en zijne vijanden verstrooie; dat zij voorbijgaan als de rook, en gelijk het was voor het vuur wegsmelt, zoo ook zij voor het aanschijn des Heeren verdwijnen; dat Hij hunne aanslagen verijdele, en hun aangezicht met schande bedekke, opdat zij den naam des Heeren zoeken, en erkennen, dat Hij alleen de Allerhoogste op aarde is! Smeek Hem, dat Hij zijne Kerk uitbreide onder die volken, waar de kleinen brood vragen, en niemand is om het hun te breken. Bewaar ook onzen Heiligen Vader den Paus: geef hem troost in al zijne droefheden en sterkte tegen alle vijanden, laat hem in vrede de Kerk van Jesus bestieren, opdat alle volken uitroepen: Komt, laat ons opklimmen tot den berg, want uit Sion komt de wet, en het

woord des Heeren uit Jerusalem! O gedenk ook bijzonderlijk de kudde, die Gij van den beginne af bezeten hebt; laat niet toe dat onder ons een enkel kind des verderfs worde gevonden. Gij hebt in moeielijke dagen troost gezocht bij den Stoel van Petrus, Gij hebt voor uw bedroefd hart sterkte gezocht bij het hart van de Moeder aller Kerken: o! laat ook ons hart onafscheidelijk gehecht zijn aan den Stedehouder van Jesus, opdat wij, wanneer de Vorst der herders zal verschijnen, met de onsterfelijke kroon der heerlijkheid versierd worden. Amen.

VIERDE DAG.

GEBED.

H. Servatius! Gij zijt reeds dat Land der levenden ingegaan, dat in uw leven altijd uw troost, en thans voor eeuwig uwe belooning is. O! zie met een medelijdend oog op mij, uwen dienaar, neder, die zich aan uwe machtige bescherming heeft toevertrouwd, en nog mijne reis-

door de woestijn dezer wereld moet voortzetten, om tot het Beloofde Land te geraken. Ach! mijn leven, dat voorbij is, geeft mij wel geene aanspraak op de zaligheid des Hemels; maar ik weet ook dat, na al mijne zonden, deze nog de grootste zijn zou: op de barmhartigheid des Heeren te wanhopen. Ik werp mij dan met vertrouwen voor uwe voeten neder; ik vraag U niet om den dauw des hemels, of den overvloed der aarde: slechts ééne zaak vraag ik U, en die hoop ik, door uwe voorspraak, van Jesus te verkrijgen, dat ik eens met U wone in het Huis des Heeren, om Hem in zijne eeuwige heerlijkheid te aanschouwen. Verwerf mij dan de genade, dat ik door goede werken mijne roeping tot den Hemel verzekere, en van nu af, door mijne deugden, mijn omgang in den Hemel zijn moge. Bekom ook voor mij, bij Jesus, in al de omstandigheden mijns levens, een onwankelbaar vertrouwen op zijne oneindige goedheid. In al mijne droefheden en rampen, doe mij opzien naar die

schoone hemelkroon, welke ik door mijn geduld verdienen kan; ben ik door allen verlaten, vestig mijne oogen op Hem, die, ter goeder ure, aan alle schepselen voedsel geeft, en zijne hand opent, om allen met zegen te vervullen. Als de Vijand mijner zaligheid, door een vermetel betrouwen, mij van de oefening der deugd wil aftrekken, herinner mij dan, dat de wegen des Heeren vol barmhartigheid zijn, doch slechts voor hen, die zijne wet en geboden beminnen; tracht hij mij, door het herdenken mijner menigvuldige zonden, het vertrouwen op Jesus te benemen, herinner mij dan al de liefdeblijken, welke Jesus mij gegeven heeft. die tallooze gelijkenissen, waarin Hij zijne barmhartigheid jegens de zondaars heeft blootgelegd; herinner mij dan, wat Hij zelf gezegd heeft: dat Hij gekomen is, niet om de rechtvaardigen, maar om de zondaars te roepen. Zorg, dat die barmhartigheid mij vergezelle al de dagen mijns levens, en vooral in mijn sterfuur; laat het Kruis van Jesus ten allen tijde

mijn troost en mijn steun wezen, gelijk het al mijne hoop voor de eeuwigheid is. Amen.

Vijfde dag.

GEBED.

O mijn Beschermer, zalige Servatius hoe verre ben ik verwijderd van die liefde tot God, welke steeds in uw hart brandde, en daarvan een aangenaam reukoffer voor den Heer maakte! ach! hoe menigmaal heb ik, door de zonde, zijne liefde beleedigd, en zijne vriendschap verloren! hoe heb ik het kwaad kunnen doen, en tegen mijnen God zondigen? het redelooze dier, dat ik een stuk brood toewerp, is mij dankbaar, en ik heb de eindelooze liefde van mijnen God kunnen vergeten! Nog heeft Hij mij niet van zich verstooten, want ik gevoel nog, hoezeer ik verpligt ben Hem te beminnen. Ik smeek U dan, door het geluk dat Gij thans bezit, daar Gij met uwen God, dien Gij op aarde zoo vurig bemindet, eeuwig ver-

eenigd zijt: bekom bij Jesus ook voor mij een sprankje van die brandende liefde, welke U thans zalig maakt, opdat daardoor alle ongeregelde liefde in mijn hart worde uitgebluscht, en ik voortaan mijnen God veel beminne, en, om die liefde, vele zonden mij vergeven worden. Maar, daar Gij mijne zwakheid kent, verwijder van mij de gevaren der zonde, en prent diep in mijn hart het beeld van mijn gekruisten Verlosser, opdat ik nooit meer zijne liefde vergete. Verwerf mij, o groote Heilige! eene werkdadige liefde, waardoor ik de geboden Gods boven alle aardsche schatten en rijkdommen beminne, en mij nimmer schame zijn dienaar te wezen; verwerf mij eene liefde, sterk als de dood, opdat voortaan niets meer, noch verdrukking, noch beangstiging, noch honger, noch naaktheid, noch gevaar, noch vervolging, noch zwaard mij van de liefde van Christus vermoge te scheiden. Amen.

Zesde dag.

GEBED.

H. Servatius, beminnaar uwer broeders! de H. Paulus leert mij, dat de liefde niet uitsterft: ook uwe liefde vergaat dus nooit, integendeel zij is nog vuriger geworden, nu Gij uw hart verzadigt aan de Bron, waaruit alle liefde voortvloeit. Welaan dan, heilige Servatius! laat ook mij uwe liefde ondervinden. Gij hebt in uw sterfelijk leven zoovele ongelukkigen geholpen, zoovele kranken genezen: o zie! ook degene, dien Gij lief hebt, is krank: genees dan mijn hart van de eigenliefde, welke mij blind maakt voor mijne gebreken, en zoo hard voor die mijner broeders. Ach! in plaats van hen te verschoonen, en allen in Jesus te beminnen, heb ik mijn genoegen er in genomen, hunne fouten te vergrooten; ik heb den balk in mijn oog verwaarloosd, om bij anderen splinters te zoeken; gelijk een tollenaar of heiden, heb ik slechts diegenen bemind, welke mij bemin-

den, en aan Jesus eene liefde geweigerd, welke Hij mij vroeg voor mijne vijanden; ja, wat erger is, ik heb door kwade voorbeelden mijnen naaste ontsticht, en zijne ziel den doodsteek gegeven. Ach! wat ware van mij geworden, zoo God met mij gehandeld had, als met den onbarmhartigen knecht van het Evangelie? Bekom dan voor mij barmhartigheid, en de genade van mijne ergernissen uit te wisschen, en niet meer in de duisternissen te wandelen; bekom mij sterkte, om met liefde de lasten en gebreken mijner broeders te dragen, hen in al hunne droefheden en noodwendigheden bij te staan, opdat ik, in hen Jesus helpend en troostend, van Hem eens moge hooren: Kom, gezegende mijns Vaders, bezit het Rijk, hetwelk van de grondlegging der wereld voor u bereid is, want al wat gij den geringste mijner broeders gedaan hebt hebt gij Mij gedaan. Amen.

ZEVENDE DAG.

GEBED.

Goedertieren Servatius, die op het voorbeeld van den Oppersten Hoogepriester, medelijden met de zwakheid der uwen gehad, en daarom u zelven door gebed en vasten den Heere hebt geslachtofferd, hoe ben ik beschaamd, wanneer ik de strenge boetvaardigheid beschouw, welke Gij, om de zonden uws volks op U genomen hebt. Gij, die den Heer altoos trouw gediend hebt, Gij vast en weent, en ik, die Hem zoo menigmaal vergramd heb, ik ga dagen en weken rond met een bezoedeld geweten, en denk er niet eens aan, Hem om vergeving te vragen; maar zie, zalige Bisschop! thans sla ik met den tollenaar van het Evangelie op mijne borst, en roep met een rouwmoedig hart tot Jesus: Heer, wees mij zondaar genadig! Ach! wanneer ik denk aan de grootheid en de menigte mijner zonden, dan zoude ik met Caïn willen uitroepen: mijne misdaden

zijn te groot, dan dat ik vergeving verdiene! maar wat mij bemoedigt, zijn die tollenaars, die openbare zondaressen, die moordenaars, aan wie Jesus vergeving geschonken heeft; wat mij troost, is, dat Jesus gekomen is, niet om de rechtvaardigen, maar om de zondaars te roepen. O medelijdende Heilige! leg dan mijn hart voor Jesus' voeten neder, opdat Hij zijne barmhartige oogen tot mij keere, en mij in zijn bloed van mijne boosheden zuivere. Gij hebt zoo vurig gebeden voor onze vaderen, o bid ook voor mij bij Jesus, beveel mij aan de voorspraak zijner heilige Moeder; smeek Hem, dat Hij de misstappen en onwetendheden mijner jeugd niet gedenke, en mij van zijn aangezicht niet verwerpe; is het noodig, dat ik, om mijne zonden, tijdelijke straffen lijde, bekom mij dan de genade van mijn lijden in den geest van boetvaardigheid te dragen; verkrijg voor mijn hoofd eene bron van water, en voor mijne oogen een vloed van die rouwmoedige tranen, welke Gij, met zooveel liefde om de zonden der

uwen gestort hebt, opdat ik dag en nacht de mijne beweene, en gerechtvaardigd van hier keerend, het geluk moge hebben, mij met U te verheugen in dien Hemel, waartoe Jesus niet alleen de rechtvaardigen, maar ook de rouwmoedige zondaars geroepen heeft. Amen.

ACHTSTE DAG.

GEBED.

Waakzame dienstknecht des Heeren, heilige Servatius! Gij hebt U, op uwen jongsten dag, met reden verheugd, wijl Gij, uit het woord van Jesus wist, dat uw loon groot zoude zijn in den Hemel: en ik, ach! vrees beklemt mijn hart, wanneer ik denk aan dien dag, waarop de aarde onder mijne voeten zal wegzinken, om mij met mijne werken alleen te laten staan voor den rechterstoel van God. O! hoe zal mij dan de scheiding hard vallen van die wereld, welke ik, als ware zij mijn vaderland, bemind heb! Hoe lood-

zwaar zullen dan op mijn hart die zonden drukken, welke ik tot hiertoe met zooveel lichtzinnigheid bedreven heb! Ik verzaak dan van nu af de wereld en de zonde, en kies U, voor dat beslissend uur, tot mijnen beschermer en bewaarder. O! laat toch niet toe, dat ik voor eeuwig verloren ga, maar bid voor mij, opdat ook mijne ziel den dood der rechtvaardigen sterve. Ik smeek U nederig, door het geluk, dat Gij hadt, van verwittigd te worden van uwen dood, verkrijg mij deze genade: dat ik door een haastigen dood niet verrast worde, en daarom zorg, door uwe machtige voorspraak, dat ik zorgvuldig de zonden vermijde, en mij, door een vroom leven, aanhoudend op een zalig sterfuur voorbereide. Laat ook niet toe, dat ik uit dit leven scheide, zonder in het bloed van Jesus afgewasschen, en door zijn vleesch ter onsterfelijkheid gevoed te zijn. Ach! ik weet niet of in dit bange uur mijn mond uwe voorbede zal kunnen inroepen; daarom beveel ik u thans al de uren mijns levens, en bijzonderlijk mijn laatste

uur aan : verzacht voor mij de angsten des doods, bescherm mij dan tegen mijne vijanden, die weten dat de tijd kort is, en van mijne laatste oogenblikken zullen gebruik willen maken, om mij voor eeuwig in het verderf te storten ; onderhoud in mijn hart de liefde, die mij voor eeuwig met God moet verbinden. O H. Servatius ! U zullen mijne stervende oogen zoeken : zoo kom dan, en geleid mij aan uwe hand, die reeds zoo velen geholpen heeft, met U in de vreugde des Hemels. Amen.

Negende dag.

GEBED (*).

Heilige Servatius ! hoe wordt mijn hart van heiligen weemoed gewond, wanneer

(*) Naar een oud gebed, getrokken uit een geschreven gebedenboekje der vijftiende eeuw. Ziehier dit gebed, als een staaltje der devotie tot den H. Servatius in vroegere dagen.

ik denk aan het geluk, dat Gij thans bezit in het Land der levenden, wat voor eeuwig uw erf- en aandeel is! Wie zal mij vleugelen geven, gelijk aan de duif, opdat ik opvliege en bij God met U ruste? Ach! wanneer zullen de dagen van mijn ballingschap eindigen? Hoe lang nog zal ik moeten nêerzitten bij de stroomen van

---

Ee - schoe - gebeet van ste - Servaes.

Weest gegruet salighe bisscop ste - Servaes Du biste van groeter weerdicheid en - machten by Gode Want hi sey - den u eene - sonderlingen slotel uitten hemel Ik bid u O heilighe bisscop ste - Servaes doer u heilighe leve - en - groete teyken en - myrakele - die God doer u heeft gedaen en - doer u heilighe verdiensten die God doer u heeft ghewracht Dat ghi my wilt bescherme - voer alle myn vianden sienlicken en - onsienlícken En - verchricht my een reyn puer conciencie En een puer suver hert va - alre weerlicker genuechten Op dat ic schouwen mach alle oersaken der sunden ende in mynre leester noet staet my by En doet my op die doer des hemelschen paradys mytten sloetel van hemelschen ghesmede die u van den heer gesant is Op dat ik myt u en myt alle - lieven heiligen in der ewiger glorien moet verbliden en - u dancken en loeve - inder ewicheit. Amen.

Babylon, en verzuchten naar het hemelsch Sion! Wees gij dan, zalige Bisschop, steeds mijn beschermer en geleider. Ofschoon Gij boven deze aarde verheven zijt, zijn mijne noodwendigheden U niet onbekend, en de menigvuldige wonderen, waarmede God uw graf heeft verheerlijkt, zeggen mij hoe groot uwe macht en waardigheid bij God, en uwe liefde tot de uwen is. Neem mij dus aan onder het getal uwer dienaren; wel kan ik U, zooals eertijds de gelukkigen der aarde geen goud noch zilver opdragen, maar ik draag U mijn hart op, en wijd U van nu af al de dagen mijns levens toe. O Servatius, toon dat Gij mijn Bewaarder zijt! Bewaar mijn hart, opdat de liefde Gods nooit daarin verflaauwe, bewaar mijn lichaam, opdat de wet der zonde daarin niet heersche; bewaar mijne ziel, opdat zij steeds de tempel des H. Geestes blijve; bewaar mij in al de omstandigheden mijns levens, vooral bewaar mij in mijn laatste uur; als allen mij verlaten, blijf Gij dan mijn getrouwe vriend, en verlaat

mij niet vóór dat de eeuwige poorten des Hemels zich voor mij openen. Heb ik, door mijne onwaardigheid, vele gebeden noodig, o! sta dan op, Servatius, en wek uwe zalige broeders, de Bisschoppen, wek al de Heiligen op, wier overblijfselen hier met de uwen rusten, opdat zij allen met U bidden en mij Gods genade verwerven. Ik beveel U ook mijne ouders en bloedverwanten, mijne vrienden en vijanden aan, ik smeek U door uw heilig leven, door de wonderen, welke God door U heeft gewrocht, door de verdiensten, welke Hij thans in U loont, bescherm ons tegen alle zichtbare en onzichtbare vijanden, nu en vooral in ons laatste uur, opdat wij niet bezwijken, maar, door uwen bijstand, onze dagen in Gods genade eindigen en van de eeuwige rampen bevrijd blijven. Bekom mij ook de genade, waarvoor ik U deze dagen heb toegewijd.... (*hier drukt men de bijzondere gunst uit, welke men verlangt*) en laat mij voortdurend de genaden Gods zoodanig gebruiken, dat ik eens met U en alle lieve Hei-

ligen mij in de eeuwige glorie verblijde, en U danke en love in eeuwigheid. Amen.

GEBED

BIJ DE NOODKIST (*)

Heilige Servatius ! vol eerbied en vertrouwen nader ik tot uwe heilige ruststede. Wel is thans uwe ziel in de woning

---

(1) Deze kist, waarin de overblijfselen van den H. Servatius rusten, wordt, met een verguld borstbeeld, waarin zijn schedel is opgesloten, gedurende de Octaaf van het Feest in het koor der kerk, ter vereering uitgesteld. Hierbij valt op te merken, dat het onderste kinnebeen des Heiligen zich te Rome in de St, Pieters-kerk, en het bovenste te Praag, in Boheme. bevindt; kleinere gedeelten bevinden zich in vele kerken.

der uitverkorenen, maar hier rusten uwer dierbare overblijfselen, onderpanden uwer liefde en bescherming. O zijt dan gegroet! heilige beenderen, die hier den dag uwer eeuwige verheerlijking afwacht: U groet ik, kostbare voeten, die hier den vrede des Heeren, dien de wereld niet geven kan, hebt aangebracht! U groet ik, gezegende handen, die zoo vele zieken genezen, en de tranen onzer vaderen hebt afgedroogd! U groet ik, maagdelijk voorhoofd, dat nooit voor het Evangelie gebloosd hebt! U groet ik, medelijdende oogen, die steeds met verachting op de goederen dezer wereld neêrgezien, en zoo vele tranen om de zonden des volks geweend hebt! U groet ik, zegenrijke mond, die met onvermoeiden ijver het woord des Levens hebt verkondigd! U groet ik, liefdevol hart, dat steeds voor de uwen zoo bezorgd waart! O voorzeker, heilige Vader! ook thans nog, uit het verblijf der gelukzaligheid, ziet Gij met liefde neêr op dezen grond, dien Gij door uw zweet bevochtigd en

door uw sterven geheiligd hebt! nog rust uw oog met teederheid op de kinderen van hen, die Gij door het Evangelie van J.-C.hebt voortgebracht, en die eens uwe vreugde en uwe kroon waren. Op U hebben onze vaderen betrouwd, en Gij hebt hen bevrijd; tot U hebben zij geroepen, en zij zijn gered geworden; op U hebben zij gehoopt, en zij zijn niet beschaamd geworden: ook wij, groote Heilige, betrouwen op uwe liefdevolle voorspraak, en stellen ons onder uwe machtige bescherming. Welaan dan, heilige Servatius! zegen uwe stad met hare inwoners, en allen, die zich aan uwe bescherming hebben toevertrouwd; zegen hare huizen, opdat alle kwaad daaruit verwijderd blijve, en er godsdienst en deugd steeds bloeien; zegen de ouders, opdat zij hunne kinderen met waakzaamheid en onvermoeiden ijver, in de vreeze des Heeren opvoeden; zegen de kinderen, de jongelingen en maagden, opdat zij in onschuld de wegen des Heeren bewandelen; zegen de overheden,

opdat zij vrede en eendracht doen heerschen; zegen de onderdanen, opdat zij, niet om der wille der gramschap, maar om die des gewetens, gehoorzamen; troost de bedroefden, sta de armen en verlatenen bij, die altijd de zorg uws harten zijn geweest; breng de verdwaalden terug tot den Schaapstal van Jesus, tot de Katholieke Kerk, die hunne moeder is; doe de zondaren van hunne booze paden wederkeeren; bescherm de Kerk, haar zichtbaar Opperhoofd, en alle geestelijke overheden; bewaar de priesters, die uwe heilige bediening in ons midden voortzetten; weer van ons oorlog, smettelijke ziekten, duren tijd en alle ongelukken af: verlicht degenen, die hier, in de schaduw van uwe verheerlijkte rustplaats, met den dood worstelen, en helpt hen den goeden strijd volstrijden; sta ook allen bij, voor wie wij verplicht zijn te bidden, of die zich in onze gebeden hebben aanbevolen. O dierbare Servatius, gedenk de vreugde, waarmede onze voorvaderen U in hun midden ontvingen, de smart,

waarmede zij uw sterfbed omringd, de liefde, waarmede zij uw lichaam bewaard hebben : wij, erfgenamen van hun geloof en van hun vertrouwen op U, wij zijn ook de erfgenamen van die eerbiedvolle liefde, welke zij U steeds toedroegen: wij zijn uw volk, en de schapen uwer kudde: o ! zoo weid dan, getrouwe Herder ! de kudde, die zich U heeft toevertrouwd, in den dienst en de liefde des Heeren, opdat wij, onder uwe hoede, eens geraken tot de zalige weiden van het hemelsch Jerusalem. Amen.

KLEINE GETIJDEN VAN DEN H. SERVATIUS.

TER METTEN.

Aanmoediging.

Te recht wordt de roemwaardige en Gode welgevallige Servatius, de bisschop

der Kerk van Maastricht, door de schoonste lofzangen van alle geloovigen vereerd: want wij weten, dat de Heer en zijne heilige Engelen hem in alles geëerd hebben.

Onze Vader, Wees gegroet. Ik geloof.

v. Heer, open mijne lippen,

a. En mijn mond zal uwen lof verkondigen.

v. O God, let op ter mijner hulpe.

a. Heer, spoed U, om mij te helpen.

v. Eere zij den Vader, en den Zoon, en den H. Geest.

a. Gelijk het was in den beginne, en nu, en altijd, en in alle eeuwigheid. Amen. Alleluja.

(*Van Septuagesima tot Paschen wordt in plaats van* Alleluja, *gezegd*; Eere zij U, o Heer, Koning der eeuwige glorie.)

Lofzang.

Zie, Servatius! uw dienaars,
Zwaar met zondenschuld belâan,
Zie ons, zuchtend bij uw' grafstêe,
Biddend om vergeving, staan.
Ja! uw' bede zal genade
Ons verwerven bij den Heer;
Op uw' voorspraak ziet de Algoede
Wêer barmhartig op ons nêer.

Ant. De Heer heeft barmhartigheid gedaan aan onze vaderen, en een hoorn der redding voor ons opgericht in het huis van zijnen dienstknecht. Verlaat ons dan niet, heilige Vader! Servatius, goede Herder, vergeet ons niet!

V. Bid voor ons, heilige Vader Servatius,
A. Opdat wij de beloften van Christus waardig worden.

GEBED.

God, die aan uw volk den H. Servatius tot verkondiger van het ware Evangelie

geschonken hebt, verleen ons genadig, dat wij, door de tusschenkomst van dien zoo grooten Bisschop en door de bescherming uwer goedertierenheid, overal van allen tegenspoed bevrijd worden, en ons in uwen lof over een vreedzamen voorspoed mogen verheugen. Door onzen Heer Jesus Christus, uwen Zoon, die met U leeft en regeert in de eenheid des H. Geestes, God van eeuwigheid tot eeuwigheid. Amen.

v. Heer, verhoor mijn gebed. A. En mijne roepstem dringe tot U door.

v. Laat ons den Heer loven. A. En Gode dank zeggen.

v. De zielen der geloovigen mogen door Gods barmhartigheid rusten in vrede. A. Amen.

Ter Primen,

Onze Vader. Wees gegroet.

v. O God, let op te mijner hulpe.

A. Heer, spoed U, om mij ter helpen.

v. Eere zij den Vader, en den Zoon, en den H. Geest.

A. Gelijk het was in den beginne, en nu, en altijd, en in alle eeuwigheid. Amen. Alleluja.

Lofzang.

Hier hebt Gij het licht der waarheid
In den donk'ren nacht verspreid,
Hier den zwakken steun geboden,
Op den weg der zaligheid:
O! wij zijn dan nog uw' kind'ren,
U bevelen wij ons lot:
Doe ons tot het eind' volharden
In den waren dienst van God.

Ant. Gelijk de morgenster te midden der nevelen, en gelijk de maan in de dagen harer volheid schijnt, en gelijk de schitterende zon, zoo heeft deze Man in den tempel Gods geblonken.

V. Bid voor ons, heilige Vader Servatius,

A. Opdat wij de beloften van Christus waardig worden.

Laten wij bidden.

God, die aan uw volk enz. *als boven*, blz. 80.

Ter Tertien.

Onze Vader, Wees gegroet.

v. O God, let op enz. *als boven*, blz. 79.

Lofzang.

Aan de dwaalleer van Arius
Hebt Gij wederstand geboôn,
En de godheid trouw verdedigd
Van des Vaders eeuw'gen Zoon:
Daarom bleeft Gij, goede Herder,
Zorgvol uwe schapen bij,
Hunne zielen vrij bewarend
Van het gift der ketterij.

Ant. Deze is de hooge-priester, die in zijn leven het Huis des Heeren gesteund, en in zijne dagen den Tempel versterkt heeft, die zijn volk bewaakt, en voor het verderf behoed heeft.

v. Bid voor ons enz. *als boven*, *bl.* 80.

Ter Sexten.

Onze Vader, Wees gegroet.

v. O God, enz. *als boven*, *bl.* 80.

Lofzang.

Toen het rot der woeste Hunnen
Dreigde uw' kudde te verslaan,
Hebt Gij, ware hooge-priester,
Hare schuld op U gelaân;
Toon ook ons gelijke liefde,
Doe ons in het waar geloof
Steeds volharden, heilig bisschop!
Maak ons voor verleiding doof.

Ant. Servatius, een bisschop van uitstekende heiligheid, zonder ophouden wakend en vastend, smeekte met aanhoudende tranen de barmhartigheid des Heeren af, ter bevrijding van zijn volk en van zijne stad: „Heere Jesus Christus God van God, laat nooit toe dat dit ongeloovig volk de Christenen overvalle dat ons land niet in de handen der heidenen worde overgeleverd."

v. Bid voor ons enz. *als boven.* blz. 80.

Ter Nonen.

Onze Vader. Wees gegroet. v. O God enz. *als boven, bl.* 80.

Lofzang.

Biddend gaat Gij naar de grafsteê
Van den heil'gen Petrus heen,
Om Gods gramschap te bedaren
Door uw vasten en geween.
Maar „Keer weêr (zoo spreekt d'Apostel)
„Gode welgevallig vriend!
„Gij zult niet de straf aanschouwen
„Door uw zondig volk verdiend.

Ant. Deze is de hooge-priester, en goedertierenste vader, die, de vermoeinissen zijns lichaams versmadend, zich tot het graf van den H. Petrus begaf, en daar de hulp zijner goedheid afriep. Hoor de stem uwer kudde, zuchtende om hare zonden, o! Servatius, heilige Bisschop, want Gij zijt zachtmoedig en vreedzaam.

v. Bid voor ons enz. *als boven*, ***bl.*** 80.

Ter Vesper.

Onze Vader enz. *als boven*, ***bl.*** 80.

Lofzang.

Toen hebt Gij Maastricht verkoren,
Dezer plaats uwe asch vertrouwd,
Waar Ge in zaal'gen vrede rusten,
En door wond'ren leven zoudt.
Toen in 't rond de sneeuwvlok neêrviel,
Week ze eerbiedig van uw graf,
En vermeldde zóó de glorie,
Die God U, zijn' dienaar, gaf.

Ant. Deze schapen, o God onze Heer, die Gij door uw eigen bloed vrijgekocht, en aan mijne handen hebt toevertrouwd, geef ik heden met mij zelven in uwe handen terug: bewaar hen van den muil des leeuws, opdat ik hen, als in heilige schoven vereenigd, tot U moge dragen, en zij zich met mij in Uwen heiligen Schaapsstal mogen verheugen, zoo als Gij beloofd hebt.

v. Bid voor ons enz. *als boven*, *bl.* 80.

Ter Completen.

Onze Vader. Wees gegroet.
v. Bekeer ons, o God, onze Zaligmaker!

A. En wend uwen toorn van ons af.

V. O God, let op enz. *als boven, bl.* 79.

Lofzang.

O Servaas, behoed uw zonen
Tegen Satans woest geweld,
Dat het land van uwe keuze
Door geen' rampen zij gekweld.
Dat in vrede wij u eeren
Met een hart vol hemelvreugd,
En ons altoos meer volmaken
In het volgen uwer deugd.

Ant. Zijne macht heeft de stad uitgebreid; in den omgang met zijn volk heeft hij roem verworven: Servatius heeft het geloof, heeft het volk des Heeren bewaard; door dit bewaren en door zijn bidden heeft hij verkregen wat hij geloofd heeft: daarom is zijn aandenken in zegening en bloeien zijne beenderen in het graf, en blijft zijn naam in eeuwigheid.

V. Bid enz. *als boven, bl,* 80.

Opdracht.

Neem de liefde, die het harte,
D'eerbied, dien de mond U biedt,
O Servatius! *Bewaarder* (*)!
Liefd'rijk aan: verlaat ons niet.
Voer ons, na dit aardsche leven,
Aan uw' vaderhand geleid,
Tot de zaal'ge Hemelwoning
In het Rijk der eeuwigheid. Amen.

Schietgebed tot den H. Servatius.

Servatius! uw' zorg heb ik mijn' ziel gewijd;
Bewaarder is uw naam: bewaar mij voor altijd.

(*) *Servatius* van het latijnsch *servare:* bewaren.

LITANIE

VAN DEN H. SERVATIUS.

Heer, ontferm U onzer.
Christus, ontferm U onzer.
Heer, ontferm U onzer.
Christus, hoor ons.
Christus, verhoor ons.
God, hemelsche Vader, ontferm U onzer.
God, Zoon, Verlosser der wereld, ontf. U onzer.
God, Heilige Geest, ontferm U onzer.
Heilige Drievuldigheid, één God, ontf. U onzer.
Heilige Maria, bid voor ons.
Maria, beschermster v.d. H. Servatius.
H. Servatius, priester naar Gods hart,
IJverige bedienaar des altaars,
Trouwe vereerder van Maria,
Engel des vredes,
Apostel van het land van Tongeren,
Sieraad der Bisschoppen,
IJveraar voor het heil der zielen,
Waakzame herder,
Vader uws volks,
Getrouwe vriend van vele heilige Bisschoppen,

(H. Servatius, ... Bid voor ons.)

Sterke zuil en schitterend licht der katholieke Kerk,
Voorspreker der onschuld van den H. Athanasius,
Handhaver der kerkelijke tucht,
Uitroeier der ketterijen,
Bevrediger der christen-vorsten,
Onverschrokken strijder voor de godheid van Jesus,
Zoenoffer voor de zonden van uw volk,
Eerbiedige zoon van den Vader aller geloovigen,
Eerste Bisschop van Maastricht,
Roemrijke voorganger van twintig heilige Bisschoppen van Maastricht,
Kroon en vreugde der Maastrichtsche Kerk,
Troost der bedroefden en verlatenen,
Zekere toevlucht van hen, die zich onder uwe bescherming stellen,
Wonderlijke geneesheer der koortsen,
Beschermer tegen een onverwachten dood.
Deelgenoot der Engelen,
Oudvader door de vastheid van uw geloof,
Profeet van Gods ondoorgrondelijke oordeelen,
Navolger der Apostelen,
Martelaar door uw verlangen,
Spiegel der geloofsbelijders,
Beminnaar der maagdelijke zuiverheid,

Heilige Servatius, — Bid voor ons.

Heilige Servatius, altijd eerbiedwaardige Patroon der Maastrichtenaren, bid voor ons.
Onze Voorspreker bij Jesus, verhoor ons, H. Servatius.
Onze Beschermheilige, verh. ons, H. Servatius.
Lam Gods, dat de zonden der wereld wegneemt, spaar ons Heer.
Lam Gods, dat de zonden der wereld wegneemt, verhoor ons Heer.
Lam Gods, dat de zonden der wereld wegneemt, ontferm U onzer.
Christus hoor ons, Christus verhoor ons.
Heer, ontferm U onzer.
Christus, ontferm U onzer.
Heer, ontferm U onzer.
Onze Vader. Wees gegroet.
V. Bid voor ons, H. Vader Servatius,
A. Opdat wij de beloften van Christus waardig worden.

Laten wij bidden.

O milddadige God, die, in den H. Servatius, aan uw volk eenen voorstander des geloofs, eenen wegwijzer der deugd, en eenen altijd teederen Vader hebt geschonken: verleen ons, door de verdiensten van uwen Zoon onzen Heiland, dat wij, op het spoor van dezen grooten Bisschop, standvastig het ware geloof belijden, den weg der deugd bewandelen, en, door de voorspraak van denzelfde Heilige, van alle gevaren naar ziel en lichaam bevrijd worden.

om U voor altijd in den Hemel, met hem te mogen beminnen, aanbidden en verheerlijken, Gij, die leeft en heerscht in alle eeuwen der eeuwen. Amen.

LOFZANG (*).

Onder zonden nêergebogen
Roepen wij uw' voorspraak in,
O Servatius, *Bewaarder* !
Immer goed en zacht van zin.

Ach ! Gij weet hoe wij misdeden,
Hoor dan nu ons smeekgebed,
Weer van ons des vijands schichten,
Reinig onzer zielen smet !

Leer de kracht uws naams ons kennen,
Toon dat Gij *Bewaarder* zijt :
O bewaar, in Gods genade,
't Dierbaar, volk U toegewijd !

Door uw' kudde te bewaren
Leeft Gij eeuwig bij uw' Heer:
Zie ook thans nog, uit den Hemel
Wakend op uw' kind'ren nêer.

*) *Naar den* Hijmnus ad Vesperas (*van het oude Officium proprium de S. Servatio*) *welke thans nog in S. Servatius. kerk gezongen wordt.*

Door U worden wij dan allen
Eens den Hemel ingeleid,
Tot den Heer, Wien eer en glorie
Zij gebracht in eeuwigheid, Amen.

Ant. O zalige Servatius ! Gij hebt Christus waarlijk nagevolgd: te Rome hebt Gij de graven der Apostelen bezocht, en daar U zelven dagelijks door vasten en bidden geslachtofferd.

v. De Heer geleidde den rechtvaardige op effen paden,

a, En Hij toonde hem het Rijk Gods.

LATEN WIJ BIDDEN

God, Vader van eeuwige vertroosting, geef, door de verdiensten van uwen heiligen Bisschop en Belijder Servatius. vrede aan uw volk, opdat wij uit geheel ons hart uwe geboden beminnen, en, wat U behaagt, met ijver volbrengen. Door onzen Heer Jesus Christus. Amen.

Ant. Gelijk de regenboog schitterend tusschen glansrijke wolken, en gelijk de bloeiende rozelaar in de lente, als de leliën op den oever des waters, en als

de welriekende wierookboom in de dagen des zomers, als eene schitterende vlam, en als de wierook brandend in het vuur, als een vat van zuiver goud gesierd met allerlei kostbare steenen, gelijk een uitbottende olijfboom, en als de cypres die zich in de hoogte verheft, zoo verscheen Servatius, toen hij het kleed zijner heerlijkheid aannam, en met de volkomenheid der kracht bekleed werd. Zijne beenderen zijn bezocht en hebben na zijnen dood geprofeteerd; de Heer bewaart al zijne beenderen : niet één er van zal vertreden worden; als met eene kroon is hij door zijne broeders omgeven.

v. Heer, Gij hebt op zijn hoofd geplaatst.

a. Eene kroon van edelgestrente.

Ps. xx. 4.

Laten wij bidden.

God, door wien de wereld staat, en wien de Heiligen in hunne vergadering

aanhoudend loven, geef ons dat wij waardig dezen plechtigen dag vieren, waarop de beenderen van uwen heiligen Bisschop en Belijder Servatius gevonden zijn, opdat, door zijne liefdevolle tusschenkomst, deze tijdelijke feesten ons mogen overbrengen tot de beloofde vreugde. Door onzen Heer Jesus Christus. Amen.

LOFZANG.

Kom ! laat ons een loflied zingen,
Sint Servatius ter eer,
Dien wij waarlijk mogen roemen
Bloedverwant van Onzen Heer !
O ! Sint Servatius
Beschermer van Maastricht
Bewaar in dit gewest
Het heil door U gesticht. } bis.

Christus roept hem op naar Tongren
Uit een vergelegen land
Van het altaar geeft Gods engel
Hem den kromstaf in de hand
O ! St. Servatius, enz.

Rome zag hem nederknielen
Weenend op 't Apostel graf
Waar tot onderpand van liefde
Petrus hem den sleutel gaf.
O ! St. Servatius, enz.

Wondren zonder tal verzellen
Hem op zijn pelgrimsbaan
Hij vergaart ontelbre scharen
Onder Christus 'legervaan.
O ! St. Servatius, enz.

D'englen juichen bij zijn grafstêe
En bewaken zijn gebeent
Zingen dan ook wij zijn glorie
Tot wij met hem zijn vereend.
O ! St. Servatius, enz.

Ant. Eens heb ik gezworen bij mijn heiligdom: zijn geslacht zal blijven in eeuwigheid, zijn troon zal zijn gelijk de zon voor mijn aangezicht. Ik heb bescherming verleend in eenen Machtige, en den Uitverkorene uit mijn volk verheven. Ik heb David, mijn dienaar, gevonden, hem gezalfd met mijne heilige olie, want mijne hand zal hem bijstaan en mijn arm hem versterken. De Heer is groot en boven mate lofwaardig, in de stad van onzen God, op zijnen heiligen berg. Kinderen der menschen, weet dat de Heer zijn Heilige wondervol gemaakt heeft: deze is het, die voor God groote daden verricht heeft, en geheel de aarde is vervuld met zijne leering.

v. Gij hebt hem gedragen, Heer! in in uwe sterkte.

A. Tot uwe heilige woonplaats. (Exod. xv. 13.)

Laten wij bidden.

God, Vader van eeuwige vertroosting enz. bl. 93.

Lofzang ter eere der HH. Bisschoppen van Maastricht. (1).

Heil U, 's hemels zaal'ge Burgeren,
Thans gekroond, na trouwen strijd!
U Servatius, vóór allen,
Die uws volks Bewaarder zijt!

U, Monulfus, en Gondulfus,
Kand'laars schitt'rend in Gods woon,
Hechte zuilen van Gods tempel,
Paarlen aan der Kerke kroon!

---

[1] De bisschoppelijke stoel van den H. Servatius te Maastricht, werd achtervolgens bekleed door de HH. Agricolaus, Ursicinus, Designatus, Resignatus, Supplicius, Quirillus, Eucherius, Falco, Eucharius, Domitianus, Monulfus, (die de S. Servaas-kerk bouwde,) Gondulfus, Perpetuus, Ebregisus, Joannes Agnus, Amandus, Remaclus, Theodardus martelaar, Lambertus martelaar en Hubertus, die, tot groote droefheid van Maastricht, de heilige overblijfselen van zijn voorganger, met den zetel, naar Luik overbracht.

Maastricht kan er op roemen geene andere, dan heilige Bisschoppen gehad te hebben.

U, Amandus, onvermoeibaar
Zwoegend in 't bekeeringswerk!
Theodardus, Bloedgetuige,
Voor de rechten uwer Kerk!

U, den zone dezer stede,
U Lambertus hoog, gevierd!
U Hubertus, wonderdoener,
Zijn dees zangen toegestierd!

O Gij allen, die des Heeren
Vrede hier hebt aangebracht,
Onvergank'lijk klinkt uw loflied
Nog bij 't verste nageslacht!

In uw' priesterlijke dagen
Hebt Gij steeds den Heer behaagd:
Draagt ook nu nog in uw harte
't Volk, dat uw' bescherming vraagt.

Heerlijk waren eens uw' daden,
Heerlijk ook is thans uw loon:
Voert uw' kind'ren, dierb're Vaderen!
Allen voor Gods glorietroon. Amen.

Ant. O! hoe heerlijk is het Rijk, waar alle Heiligen zich met Christus verheugen! in witte kleederen gehuld, volgen zij het Lam, overal waar het heen gaat.

Ik zag een sterken Engel Gods, vliegende door het midden des Hemels, met luider stemme roepende en zeggende : Dit zijn de heilige Mannen, die vrienden van God geworden zijn! Hun geslacht en hunne glorie zal niet vergeten worden; hunne lichamen zijn in vrede begraven, en hun naam leeft van geslachte tot geslacht.

v. Bidt, voor ons, alle Heilige Bisschoppen van Maastricht.

A. Opdat wij de beloften van Christus waardig worden.

Laten wij bidden.

Wij bidden U Heer! wees ons, uwe dienaren, genadig door de glorievolle verdiensten van uwe heilige Belijders en Bisschoppen Servatius, Monulfus, Gondulfus, Martinus, Valentinus, Candidus, Amandus, en van de overigen, wier overblijfselen in deze kerk rusten, opdat wij door hunne liefdevolle voorspraak, immer tegen alle rampen beschermd worden. Door onzen Heer Jesus Christus. Amen.

EINDE.